

Pedagoški material za dugometražni igrani film

NE ZABORAM DISATI

SADRŽAJ

O FILMU	3
Kratki sadržaj	3
Redatelj o filmu	3
O autoru	4
Uloge	5
Autorski tim	5
LJETO, ODRASTANJE I POVRATAK U PROŠLOST U FILMU <i>NE ZABORAVI DISATI</i>	6
Film odrastanja	6
Ljeto kao glavni lik filma	8
Seoski krajolik i nostalgija u slovenskom filmu	10
<i>NE ZABORAVI DISATI</i>	12
INTERVJU S REDATELJEM MARTINOM TURKOM I GLUMCEM MATIJOM VALANTOM	14
1. RADNI LIST - REDOSLJED SCENA	18
2. RADNI LIST - SCENE U FILMU	19
3. RADNI LIST - FILMSKI LIKOVI	21
4. RADNI LIST - FILMSKI DIJALOG	22
5. RADNI LIST - ANALIZA SEKVENCE	24
O PRODUKCIJI	27
Producenti i partneri	27
Tehnički podaci	27
Glavne lokacije snimanja	27
Vremenski tijek realizacije	27
Poveznice	28

O FILMU

Kratki sadržaj

Petnaestogodišnji Klemen odrasta sa starijim bratom Petrom i samohranom majkom u malom mjestu u unutrašnjosti. Uobičajenu svakodnevicu najradije provodi na teniskom igralištu s bratom kojeg obožava, no to će prekinuti Petrova iznenadna strasna ljubavna veza s prelijepom vršnjakinjom Sonjom, na što Klemen reagira bujicom proturječnih emocija.

Redatelj o filmu

»*Ne zaboravi disati* intimna je drama o odrastanju, prvim ljubavima, ljubomori i snažnim osjećajima koja čovjeka tada obuzimaju. Želio sam kroz oči petnaestogodišnjaka prikazati to naporno razdoblje adolescencije koje karakteriziraju glupavi ispadi, neugodna zbunjenost, tvrdoglavost i arogancija, ali prije svega strah od gubitka osobe koja ti je u tom trenutku najpotrebnija. Dio su toga simpatije i privlačnost, što dečkima omogućava prelazak u svijet odraslih. Vjerujem da su formativni, svima znani dojmovi koji smo u naletu života zaboravili, iako su presudno oblikovali naše osobnosti.« *Martin Turk*

O autoru

Martin Turk rođen je 1978. Trstu (Italija).

Pozavršenoj srednjoj školi upisuje znanstveni licej u Trstu, nakon čega nastavlja studij povijesti filma na Sveučilištu u Trstu. Godine 1998. napušta ovaj studij te upisuje filmsku i televizijsku režiju na Akademiji za kazalište, radio, film i televiziju (AGRFT) u Ljubljani, gdje s odličnim uspjehom diplomira 2004.

Za vrijeme studija, uz međunarodna priznanja, odlikovan je akademskom i sveučilišnom Prešernovom nagradom.

Laureat je slovenske filmske nagrade Vesna 2006. za najbolji kratki film, za debitantski kratki film *REZINA ŽIVLJENJA (Kriška života)*, koji je predstavljen i na brojnim međunarodnim festivalima. Svi njegovi kratki filmovi koji su uslijedili, zabilježili su znatčajan međunarodni uspjeh i nagrade: *VSAK DAN NI VSAK DAN (Svaki dan nije svaki dan, (2008.))*, *ROBUTANJE KORUZE (Pečenje kukuruza, (2009.))*, *DOBRO UNOVČENO POPOLDNE (Dobro unovčeno poslijepodne, (2016.))* in *NEDELJSKO JUTRO (Nedjeljno jutro, (2017.))*.

Na *Festivalu slovenskoga filma 2009.* godine osvojio je nagradu udruženja kritičara FIPRESCI za srednjometražni film *SOBA 408*.

I njegovi cjelovečernji filmovi gostovali su na brojnim svjetskim festivalima.

Godine 2012. dovršio je cjelovečernji film *NAHRANI ME Z BESEDAMI (Nahrani me riječima)* koji je završen 2012. godine, razvijen u Cinefondation Residence - službenom programu festivala u Cannesu Cinefondation Residence ustanovljenom sa ciljem podrške najperspektivnijim autorima novih generacija za prvi ili drugi dugometražni film.

Svoj drugi cjelovečernji film *DOBER DAN ZA DELO (Dobar dan za posao)*, snimio je 2018. godine u okviru *Sarajevo film festivala*, a za njega je sljedeće godine nagrađen na *22. festivalu slovenskoga filma*, nagradom Vesna za posebne domete.

Njegov treći dugometražni film *NE POZABI DIHATI (Ne zaboravi disati)*, premijerno je prikazan u listopadu 2019. u prestižnoj selekciji filmova za mlade na festivalu *Alice Nella Città* u Rimu.

Glumačka postava

Klemen: MATIJA VALANT

Peter: TINE UGRIN

Mama: IVA KRAJNC BAGOLA

Sonja: KLARA KUK

Trener: NIKOLA ĐURIČKO

Jana: RONJA MATIJEVEC JERMAN

Gregor: JAKOB CILENŠEK

Andrej: MIHA RODMAN

Ostali: MAK TEPŠIČ, MAJA GAL ŠTROMAR, FRANKO KOROŠEC, ALIDA BEVK...

Autorski tim

Scenarist i redatelj: MARTIN TURK

Producentica: IDA WEISS

Koscenarist: GORAZD TRUŠNOVEC

Direktor fotografije: RADISLAV JOVANOV – GONZO

Autor glazbe: TEHO TEARDO

Scenograf: MARCO JURATOVEC

Kostimograf: EMIL CERAR

Majstorica maske: MOJCA GOROGRANC PETRUSHEVSKA

Montažer: BEPPE LEONETTI

Dizajner zvuka: RICCARDO SPAGNOL

Miks zvuka: JULIJ ZORNIK

Snimatelj zvuka: ANTONIO PETRIS

Direktor filma: MATIJA KOZAMERNIK

Koproducentice: MARTA ZACCARON, DARIJA KULENOVIĆ GUDAN, MARINA ANDREE
ŠKOP

LJETO, ODRASTANJE I POVRATAK U PROŠLOST U FILMU NE ZABORAVI DISATI

Film odrastanja

Film *Ne zaboravi disati*, slovenskog redatelja Martina Turka, po osnovnom opredjeljenju možemo uvrstiti u omladinske filmove namijenjene tinejdžerskoj publici. Iako se u priči upotrebljavaju motivi po kojima spada u vrlo specifičnu liniju filmova za mladu publiku, Turkov je film, naime, moguće smjestiti u podžanr **filmova odrastanja** (engl. coming of age films), koji su često tematsko obilježje u omladinskim filmovima, premda nisu nužno svi omladinski filmovi ujedno i filmovi odrastanja.

Obično se u filmovima te vrste glavni likovi u djetinjstvu, tinejdžerskim godinama ili adolescenciji suoče s događajima koji nepovratno obilježje njihov život: prvi se put zaljube, suprotstave okolini, postignu znatan uspjeh ili pretrpe tragičan gubitak – ključno je da baš ti događaji na neki način gurnu protagonista u razdoblje odrastanja. Stoga ovakve filmove često obilježava dramaturški luk u kojem je protagonista na početku još uvijek bezbrižno dijete ili mlada osoba, a na kraju suočen s dilemama zbog kojih postaje odrasla osoba. Ovo je i razlog vječite popularnosti ovakvih omladinskih filmova: svatko se među nama može poistovjetiti s nekim razdobljem ili događajem u mladosti zbog kojeg smo „postali odrasla osoba“.

Neki su od klasičnih filmova s tim motivom, recimo, *Buntovnik bez razloga* (*A Rebel Without a Cause*, 1955., Nicholas Ray), *Diplomac* (*The Graduate*, 1967., Mike Nichols), *Američki grafiti* (*American Graffiti*, 1973., George Lucas), *Briljantin* (*Grease*, 1978., Randal Kleiser), *Karate Kid* (1984., John G. Avildsen), *Ostani uz mene* (*Stand By Me*, 1986., Rob Reiner), *Imperija Carstvo sunca* (*Empire of the Sun*, 1987., Steven Spielberg), *Novi kino Raj* (*Nuovo cinema Paradiso*, 1988., Giuseppe Tornatore), *Društvo mrtvih pjesnika* (*Dead Poets Society*, 1989., Peter Weir), a neka su od novijih ostvarenja ovog tipa su: *Superbad* (2007., Greg Mottola), *Adelin život* (*La vie d'Adèle*, 2013., Abdellatif Kechiche), *Odrastanje* (*Boyhood*, 2014., Richard Linklater), *Mjesečina* (*Moonlight*, 2016., Barry Jenkins), *U sedamnaestoj* (*The Edge of Seventeen*, 2016.), *Spider-Man: Povratak kući* (*Spider-Man: Homecoming*, 2017., Jon Watts), *Lady Bird* (2017., Greta Gerwig) i *Skrivena ljubav* (*Call Me By Your Name*, 2017., Luca Guadagnino).

Petnaestogodišnji Klemen, glavni lik u filmu *Ne zaboravi disati*, doživjet će baš takve velike promjene u životu i one u filmu označavaju dramaturški luk. U njegovom se svijetu sve odjednom promijeni: odnos sa starijim bratom, s majkom, a osim toga, prvi se put u životu fatalno zaljubi. Slijedom ovih događaja će se tijekom samo jednog ljeta promijeniti će se sve okolnosti koje su do tada karakterizirale njegovo djetinjstvo.

Pitanja:

- Kako redatelj u filmu *Ne zaboravi disati* prikazuje Klemenov prelazak iz kasnog djetinjstva u ranu odraslu dob? Na koji je način ta njegova transformacija prikazana u filmu?
- U filmu dva puta Klemenu kažu "Probudi se!" Kakvo metaforičko značenje ima ta fraza?
- Koje još filmove odrastanja pamтите? Po čemu su slični filmu *Ne zaboravi disati*, a u čemu se razlikuju?
- Jesu li svi filmovi za mlade ujedno filmovi odrastanja? Nabrojite primjere. (Odgovor je "ne". Neki su od primjera filmova koji to nisu npr. *E.T.* (1982., Steven Spielberg) ili *Sam u kući* (*Home Alone*, 1990., Chris Columbus), a u kojima dječji ili tinejdžerski likovi ne doživljavaju nužno preobrazbu od djetinjstva ka odrastanju, već priča prikazuje samo jedan događaj iz njihova života.)

Ljeto kao glavni lik filma

Nije slučajno da se brojni filmovi ove vrste događaju u određenom godišnjem dobu – ljetu. Ljeto je vrijeme školskih praznika, dokolice i uživanja, vrijeme kada se mladi upuštaju u prve romanse i doživljavaju avanture kakve im se obično, zbog nedostatka vremena, ne bi mogle događati tijekom školske godine.

Ljeto ima snažan utjecaj na ljudski organizam. Toplo sunce, bujno raslinje i raznovrsna hrana stvaraju potpuno drugačije ozračje od onog kakvo vlada u hladnijim mjesecima. Iz tih su razloga drugačiji i filmovi koji se događaju ljeti. Štoviše, može se reći da su često filmovi odrastanja obilježeni ljetnim ozračjem do te mjere da ljetno vrijeme nema samo ulogu scenografske pozadine, već zajedno s protagonistom igra glavnu ulogu u filmu. Pritom ljeto nije bilo kakav lik – čini se kao da ljetno vrijeme ima ulogu „božje ruke“, vrhovnog demijurga ili gospodara prirode, jer se poigrava s nemoćnim ljudima ispod sebe i svoje protagoniste dovodi pred događaje koji će im se utisnuti u pamćenje za cijeli život.

Ne zaboravi disati spada u liniju filmova u kojima je redatelj opisanu ljetnu kulisu seoskog krajobraza upotrijebio na takav način da stvara dominantno obilježje filma. Iz povijesti filma poznajemo mnogo takvih nezaboravnih filmskih ostvarenja, recimo: *Izlet na selo* (*Partie de campagne*, 1946., Jean Renoir), *Rano ljeto* (*Bakushû*, 1951., Yasujirô Ozu), *Ljeto s Monikom* (*Sommaren med Monika*, 1953., Ingmar Bergman), *Smrt u Veneciji* (*Morte a Venezia*, 1971., Luchino Visconti), *Zelena zraka* (*Le rayon vert*, 1986., Éric Rohmer), *Ostani uz mene* (*Stand By Me*, 1986., Rob Reiner), *I tvoju mamu također* (*Y tu mamá también*, 2001., Alfonso Cuarón), *Bazen* (*Swimming Pool*, 2003., François Ozon) i *Rasprskavanje* (*A Bigger Splash*, 2015., Luca Guadagnino).

Za navedene filmove možemo reći da je riječ o fenomenološki najizraženijima u smislu fizičkog osjećaja, jer skoro gotovo na svojoj koži možemo osjetiti užareno sunce, kapljice znoja po ogoljenom tijelu, čujemo kako drveće šumi na ljetnom povjetarcu, mirišemo livade u cvatu i halapljivo posežemo za zrelim voćem na stolu. Ljeto u ovim filmovima ne djeluje samo na Klemena kao protagonista, već i na gledatelja, jer film dočarava idilično ljetno prirodno ozračje.

Ipak, Klemen je daleko od toga da u ovoj ljetnoj kulisi može uživati. Upravo suprotno.

Klemen je u potpunom neskladu s idiličnim svijetom koji je u punom cvatu, dok u sebi vodi unutrašnje bitke koje će ga dovesti na put odrastanja. Upravo to u filmu *Ne zaboravi disati* stvara dramsku napetost i od Klemena čini tako zanimljiv lik.

Pitanja:

- Na koji način ljeto usmjerava Klemenove postupke? Kako bi se događaji razlikovali da se ista priča odvijala zimi?
- U kojim prizorima filma *Ne zaboravi disati* najsnažnije osjećate ozračje ljeta?
- U filmu je velik naglasak stavljen na scene s vodom koje se često pojavljuju, a i konačni rasplet se odvija na vodi. Zašto je u filmu naglasak na scenama s vodom? Razmislite kakvu vodu ima simboličnu i metaforičku ulogu za ljude kao živa bića i na koji je način to utkano u priču filma *Ne zaboravi disati*.
- Poznajete li neke druge filmove koji se događaju ljeti? Koje? Poznajete li filmove koji se temelje na drugim godišnjim dobima?

Seoski krajolik i nostalgija u slovenskom filmu

Priče u slovenskim filmovima nastalima u periodu nakon osamostaljenja, mahom se odvijaju u urbanim sredinama, većinom u Ljubljani. Unatoč tome, na prijelazu između dva stoljeća nastao je i novi trend: filmovi koji se temlje, upravo suprotno, na događajima u seoskom okruženju.

Tome je u velikoj mjeri pomogao uspjeh filma *Pijetlov doručak* (*Peteljinji zajtrk*), redatelja Marka Naberšnika iz godine 2007., nakon čega su uslijedili filmovi poput *Mi idemo svojim putem* (*Gremo mi po svoje*, 2010., Miha Hočevar), *Idila* (2015., Tomaž Gorkič), *Pođi sa mnom* (*Pojdi z mano*, 2016., Igor Šterk), a sada i *Ne zaboravi disati*. Bijeg iz grada u provinciju (ne nužno i u prirodu) u širem je smislu već ranije bio čest potez u slovenskim filmovima – sjetimo se, recimo, prvog slovenskog cjelovečernjeg filma nastalog nakon osamostaljenja *Baka ide na jug* (*Babica gre na jug*, 1991., Vinci Vogue Anžlovar). Prelazak iz grada na selo ima izrazito metaforičko značenje – riječ je o bijegu od svakodnevnih obveza, radnog rasporeda, posla, škole, stresa. Istodobno taj prijelaz metaforično predstavlja i bijeg unazad, u prošlost, jer likovi (a i redatelji) time evociraju uspomene na svoju mladost ili davno prošlo vrijeme. Ne iznenađuje da se takvi filmovi često, na ovaj ili onaj način, vraćaju u prošlost i u svojoj naraciji, u pogledu razdoblja ili epohe (npr. jugonostalgija u filmu *Pijetlov doručak*) ili u vrijeme mladosti (*Mi idemo svojim putem*, *Pođi sa mnom*, *Ne zaboravi disati*). Često motiv leži u redateljevu oživljavanju vlastite prošlosti, a u narativ filmova može biti utkano i nekoliko autobiografskih anegdota. Iz tih razloga ovakva ostvarenja možemo označiti kao filmove s nostalgijom.

Što je to nostalgija? Kako kaže Mitja Velikonja u svojoj knjizi *Titostalgija*, nostalgija je suprotnost stvarnom povijesnom sjećanju, jer je očišćena od negativnih događaja iz prošlosti, tako da bi se mogla opisati kao „pamćenje minus bol“. Nostalgija je uljepšano prisjećanje i prikazivanje prošlosti, romantizirani pogled na prošlost koji naglašava pozitivne kvalitete stvarnih događaja, a negativne prešućuje. Film je zapravo idealan za nostalgično oživljavanje prošlosti, jer djeluje na sličan način kao i nostalgija, ističući vizualnu i zvučnu stranu ljudske percepcije, dok su, na primjer, miris i okus potpuno odsutni. Kad gledamo film u kojem je kroz lijepe uspomene i ljetno ozračje dočarana adolescencija, ne razmišljamo o negativnim svojstvima (nesnosna vrućina, miris znoja, dosadni insekti), već uglavnom o onim pozitivnima koji u nama pobuđuju zadovoljstvo.

Usporedba filma sa sjećanjima nešto je što prati ovaj medij od samih početaka. Primjerice, važna grana filmske misli bavi se time kako je film sličan mentalnim slikama u našem mozgu koje uključuju snove i sjećanja. Francuski teoretičar filma Jean Mitry napisao je u svojoj klasičnoj knjizi *Estetika i psihologija filma* da je film u mnogočemu sličan našim tzv. mentalnim slikama koje nam se prikazuju tijekom razmišljanja ili spavanja: „Kad spavamo, to znači da prestajemo svjesno opažati. Slike u našem umu nastaju vrlo složenim mehanizmom oslobađanja, te su stoga iste vrste kao i mentalne slike. (.....) Međutim, ove slike nisu u suprotnosti s percepcijom opipljive stvarnosti, već su zamjena za nju, postajući tako pseudo-stvarnost u koju smo uhvaćeni i upleteni, te posljedično vjerujemo u nju. U našoj se svijesti sve događa kao da doista živimo te zamišljene radnje.“ A kada Mitry te mentalne, zamišljene slike uspoređi s filmom, kaže: „Za razliku od ovih mentalnih slika, film je objektivno prisutan pred nama. Ali slično mentalnoj slici, to je slika odsutne stvarnosti, prošle stvarnosti od koje je ostala samo slika. (...) Stvarnost koja je snimljena na filmu može se reproducirati u bilo kojem trenutku, i u tom je smislu filmska projekcija svojevrsna 'aktualizacija' tih događaja na isti način kao što to čini mentalna slika.“ Iskustvo gledanja filma stoga bi se moglo opisati kao

svojevrсно sanjarenje; ovu usporedbu upotrijebio je i francuski teoretičar Roland Barthes, koji je primijetio da nakon projekcije filma, sa svojih sjedala u kinu ustajemo pomalo bunovni i uspavani, kao da smo se upravo probudili.

Filmovi nostalgije i sjećanja na mladost, uključujući *Ne zaboravi disati*, stoga se još više nameću kao svojevrsna živa razglednica vremena i prostora, jer u nama izazivaju pozitivne osjećaje, sjećanja na mladenačka ljeta koja su bila bezbrižna, a istodobvremeno nas obilježila za cijeli život.

Pitanja:

- Možete li se i sami poistovjetiti s događajima koje je doživio Klemen?
- Po čemu je, prema vašem mišljenju, doživljaj gledanja filma sličan snu? Može li se iskustvo gledanja filma usporediti s nečim drugim?

NE ZABORAVI DISATI

Rijetki su filmovi koji u ograničenom vremenskom okviru suptilnim kreativnim zamahom mogu sažeti određeno iskustvo u svoj njegovoj materijalnoj punoći. Osobito, ako je riječ o naizgled svakodnevnom iskustvu odrastanja, adolescencije, potrage za smislom i vlastitim mjestom u ovom svijetu koji se mijenja jednakom snagom kao što klizi tlo pod nogama tinejdžera, čiju posvećenost, čežnje, uvjerenja i traganja odjednom više nitko ne razumije.

Jedan od najtankočutnijih slovenskih filmskih intimista, Vlado Škafar, učvrstio nas je u uvjerenju da je iz najjednostavnijeg iskustva svakodnevnog života moguće izvući iznimnost koja postoji u svakoj osobi, u svakoj životnoj fazi, u svakom trenutku kojie doživiš ili predstaviš na „nebanalan način“.

Potrebna je samo savršena mjera strpljenja, usredotočenosti i poštivanja različitosti: „Ako običnu osobu shvatite ozbiljno, uvijek shvatite koliko je iznimna. Tu se krije univerzalnost“, uvjeren je Škafar. Očito je ovoga u potpunosti svjestan i Martin Turk, kada nas svojim filmom *Ne zaboravi disati* vodi kroz moćne emocionalne roller-coastere, iako se u njemu događa vrlo malo ekscesa i još manje spektakularnosti, ali baš je zato je film iznenađujući i potresan u svojoj iskrenosti i senzibilnosti. Kroz uporan, nenametljiv uzajamni slijed nabujalih očekivanja i njihovih iznenadnih popuštanja, Turk gradi gotovo trilersku atmosferu napetosti i neizvjesnosti koja drži gledatelja u stalnoj nesigurnosti. Osjećamo se kao u stanju vječnog iščekivanja, nesvjesni gdje smo zapravo i što nas zaista očekuje.

Adrian Martin, iznimno oštrouman proučavatelj suvremene sinefilije i filmova za mlade, dao je jednu od najljepših i najrelevantnijih definicija adolescencije: „Većina se tinejdžerskih priča na ovaj ili onaj način bavi onim što kulturna teorija naziva liminalnim iskustvom: taj siloviti, stagnirajući trenutak između jučer i danas, između djetinjstva i zrelosti, između toga što smo nitko i netko, kad je sve pod znakom pitanja, ali istodobno i sve moguće. Kad si u središtu tog ‚iskustva između‘, to ne osjećaš kao prolaznu fazu, već kao najvažniji i najsavršeniji trenutak života.“ Rijetki su filmovi koji su uspjeli tako senzibilno uhvatiti bit ove spoznaje kao *Ne zaboravi disati*, a još je manje takvih koji su je mogli obogatiti dodatnim vrijednostima. Martinu Turku taj zadatak uspijeva jer očito proizilazi iz uvjerenja da je to „između“, taj „zastoj“, taj „prelazak iz prethodne u buduću društvenu ulogu“ tinejdžera potrebno uprizoriti na nebanalan način, da se ne bismo okliznuli u pretencioznost, podlegli iskušenju „važnih događaja“, „velikih tema“, „sudbonosnih priča“ ili „traumatičnih iskustava“.

Scenarist i redatelj filma *Ne zaboravi disati* je, očito, je svjestan da može izgraditi čvrstu, pouzdanu strukturu, čak i na realističnoj osnovi, s pažljivo osmišljenom karakterizacijom, nespektakularnošću, upornom gradacijom dramaturgije, sporom dinamikom i stagnirajućim ritmom. Svjestan je da je vizualizacija njegov saveznik, jer kroz izvanredan senzibilitet za emocionalnu širinu, povezanost s prirodom, udubljenost u meditativna odstupanja i estetska rješenja, vjerodostojno prikazuje sve ono što ne može učiniti pripovijedanjem, igrom, riječima. Svjestan je da samo strpljenjem uz koje svakoj emociji daje dovoljno prostora, može prikazati uzburkane dubine neizvjesnosti, izljeve otpora i pobune, faze drske pretjeranosti i istodobno potpune bespomoćnosti, osjeća je trajnog neuspjeha i upornosti u potrazi za nedostižnim. Svjestan je, također, da samo vrijeme u obliku trajanja uistinu može ilustrirati „ovdje i sada“ same prolaznosti ... Stoga uvodi nježnu estetiku *pillow-shots*

kadrova, koji sažimaju vrijeme, personificiraju ga i tako grade savezništvo s drugim audiovizualnim prenositeljima osjećanja sveobuhvatne trenutačnosti, a istodobno i zastrašujuće prolaznosti. Stoga će film *Ne zaboraviti disati* osjetiti oni koji se i sami nalaze u vrtlozima neshvatljivih, ali moćnih čežnji, razočaranja, očekivanja ... i misle, znaju i osjećaju da su istodobno i nitko i netko, i ništa i sve ... Osjetit će to i oni koji su već prešli prag budućnosti, ali sjećanje na ranjive trenutke tog prelaska je još je uvijek živo i opipljivo. Osjetit ćemo to i svi mi koji smo te razbuktale emocije i uznemirujuća osjećanja „zaboravili u naletu života, iako su presudno oblikovali našu osobnosti“, kako kaže i sam autor filma. Jer gledati ga možemo kao podsjetnik na to da je svaka nova generacija oblikovana na svoj način, ali na temelju zajedničkog, univerzalnog sučeljavanja sa zastrašujuće tajanstvenim dubinama vlastitog duha i neshvatljivog svijeta. Naravno, možemo ga gledati i kao svojevrsni hommage i nastavak tradicije onih rijetkih, ali dragocjenih bisera iz novije slovenske kinematografije koji su u prirodi i njezinim datostima uspjeli naći ključnog saveznika u uprizorenju odnosa čovjeka i svijeta, izvora inspiracije i kontemplacije, mjesta za razmišljanje i propitivanje naizgled običnih, a svejedno bitnih stvari, kao što su filmovi *Čuvar granice (Varuh meje)* Maje Weiss, *Tea Hanne* Slak ili Škafarova *Djevojčica i drvo (Deklica in drevo)*.

Dr. Andrej Šprah voditelj je istraživačkog i izdavačkog odjela Slovenske kinoteke, docent povijesti i teorije filma i televizije na Akademiji za kazalište, radio, film i televiziju (AGRFT) Sveučilišta u Ljubljani i za područje vizualnih umjetnosti na Akademiji vizualnih umjetnosti (AVA) . Vodi andragoške i pedagoške programe u Slovenskoj kinoteci. Teoretičar je filma, autor brojnih eseja i rasprava u kojima piše o fenomenima filmskog dokumentarizma, svjetskom društveno angažiranom filmu, slovenskom filmu i kinematografiji bivše Jugoslavije.

INTERVJU S REDATELJEM MARTINOM TURKOM I GLUMCEM MATIJOM VALANTOM

Kakvi su bili počeci projekta *Ne zaboravi disati*?

Martin: *Ne zaboravi disati* projekt je o kojem sam razmišljao još kao student na Akademiji za kazalište, radio, film i televiziju (AGRFT). Zasnovao sam ga na ideji o dvojici braće među kojima se jedan udaljava, a drugi postaje ljubomoran i želi ga nazad. Bilo je to davno, prije osamnaest ili devetnaest godina. Ali tada se taj zametak nije razvio ni u što konkretno. Ostao je u meni. Negdje 2009. ili 2010. ideja je ponovno proključala i ponovno sam dobio želju da je razvijem.

To nije klasičan omladinski film. Vidim da ste izabrali vrlo poetičan pristup po kojem se možda već u izražajnom stilu razlikuje od klasičnih predstavnika žanra. Kakav je bio proces pronalaska vizualnog stila u filmu?

Martin: Vizualni koncept nastajao je usporedno sa scenarijem. Brojni poetski opisi prirode već su bili prisutni u scenariju, posebno snaga prirode. Na tome se zasnivao i redateljski koncept. Željeli smo da to ne bude klasičan omladinski film. Htjeli smo naglasiti vizualnu stranu. Kad sam s direktorom fotografije Radislavom Jovanovim-Gonzom započeo razgovore o tome, oduševio se takvim pristupom.

Ovo vam je peta suradnja i potvrđuje se kao kreativno uspješna. Kako surađujete s Gonzom na setu? Koliko se brzo se uključuje u projekt? Kakva je vaša dinamika nakon toliko zajedničkih projekata?

Martin: Kroz sve ove godine postali smo stvarno prijatelji, ne samo filmski suradnici. Razgovaramo i o mnogim drugim stvarima, recimo, mnogo razgovaramo o glazbi. Gonzo već u ranoj fazi pročita scenarij, a zatim razgovaramo. Razgovaramo o filmovima koje moramo pogledati kako bismo jedan drugome mogli pokazati vizualnu ideju, te ubrzo pronalazimo zajednički put kojeg se zatim držimo. Tijekom snimanja nikad ne zapnemo, jer je sve već dobro namješteno. Čvrsto vjerujemo jedan drugome. Gonzo mi se čini fascinantnim. Sudjelovali smo u nekoliko projekata koji su se vizualno razlikovali. Gonzo je u životu toliko toga snimio da može sve savladati. Svaki me put zaprepasti kako je sposoban, ako je potrebno, u trenutku promijeniti stil i način rada. Zna kako nešto snimiti brzo ili kako uzeti vremena za nadogradnju. Imamo povjerenja jedan u drugog. Mislím da je to veoma važno, posebice u filmu s naglašenim vizualnim elementima.

Do sada ste surađivali s mnogo osoba. Na koji način oni daju svoj kreativni doprinos novom projektu?

Martin: U prošlosti sam surađivao s većinom ljudi koji su sudjelovali i u ovom projektu, pa se jako dobro poznajemo. Puno je lakše ako imate tim kojem možete u potpunosti vjerovati. Nakon što započnemo razgovore, sagledamo zajednički cilj i znamo kako se pripremiti. Kad počnemo razgovarati, sve se čini vrlo jednostavno. Gonzo i ja postavimo vizualni koncept, a zatim čega to predstavljamo suradnicima. Kad se upoznaju s tim, počinju dodavati i nadograđivati ideju. Čini mi se da je ta nadogradnja najvažnija stvar. Vrlo sam otvoren jer im vjerujem i prihvaćam njihove prijedloge ako su dobri. Mislím da film od toga može samo dobiti.

Bela krajina (pokrajina u Sloveniji u kojoj se odvija radnja filma, op. prev.) u filmu ima svoj karakter, kao i ostali likovi. Ovim se produkcijska kuća Bela film simbolično vratila u Belu krajinu nakon dvadeset godina nakon što je tamo snimljen *Čuvar granice* u režiji Maje Weiss. Zašto baš Bela krajina – što to ona ima što drugi dijelovi Slovenije nemaju?

Martin: Producentica filma i moja životna partnerica Ida Weiss odrasla je u Beloj krajini i po njoj nazvala produkcijsku kuću. To znači da je Bela krajina pomalo i moja. Scenarij je djelomično napisan za tu lokaciju. Veliki dio scenarija napisan je za određenu lokaciju ili područje. Belu krajinu izabrao sam jer je to prostor koji diše. To mi se čini veoma važno. Očarava kada se to vidi kroz kameru. Bela krajina u sebi ima nešto, čini mi se, pomalo magično: rijeku, prirodu i bezvremenost. Gradić Metlika u sebi ima neku bezvremenost koja odlično djeluje u filmu. Htio sam se nadovezati i na film *Čuvar granice*. Bio je to svojevrsni povratak u Belu krajinu nakon dvadeset godina. Čak smo upotrijebili i neke rekvizite iz *Čuvara granice*, na primjer, jedan kanu. U oba filma igrala je Iva Krajnc. Postoji neka posredna veza s tim filmom. Jednom sam se našalio s Ivom i rekao: „Sad si lik iz *Čuvara granice*, samo dvadeset godina kasnije, kada već imaš djecu.“

Kako su mještani prihvatili ekipu?

Martin: Mislim da im je bilo zabavno što se film snimao u Beloj krajini. Prolaznici bi se zaustavljali i pitali zašto snimamo baš u njihovu kraju. Jer je lijepo. Još je zanimljivije kako je ekipa prihvatila Belu krajinu. Mislim da su tijekom snimanja svi jako uživali i svima je bilo zanimljivo na tim lokacijama. Većina ekipe nikada dotad nije bila u Beloj krajini i s te je točke gledišta, to je vrlo pozitivno i dobro utjecalo na tim. Mislim da je snimanje bilo veoma lijepo.

Kakav je bio proces pronalaženja naturščika odnosno glumaca amatera? Što ste tražili kod mladih glumaca?

Martin: Proces nalaženja glumaca trajao je dugo, nekoliko mjeseci. Imali smo audiciju kojoj je prisustvovalo gotovo 700 djevojaka i mladića. Bitali smo ih u tri kruga. U trećem krugu izbor smo sveli na po tri djevojke i tri mladića za svaku od uloga. Onda smo provjeravali tko bi se s kim najbolje uklopio. Dakle, proces je bio dug i temeljit. Na kraju smo najprije izabrali Matiju i Tineta, a nakon toga djevojke i mamu. Bilo je prilično zahtjevno. Kao redatelj tražio sam ono što me najviše podsjećalo na likove koje sam nosio u glavi svih ovih godina koliko se projekt razvijao. Naravno, obratio sam pažnju i na to da znaju glumiti, da su voljni učiti i odgovorno pristupaju poslu.

Kako ste surađivali s glumcima tijekom snimanja?

Martin: Imali smo mnogo priprema, puno proba i probnih snimanja. Ekipa se upoznala prije snimanja, tako da snimanje nije nikoga uznemirilo. Pokušali smo ih pripremiti unaprijed. Matija, o tome bi ti trebao govoriti.

Matija: Prilično sam brzo upao unutra. Nije bilo teško uhvatiti ritam, ali u početku je to ipak bio šok.

Ovo je vjerojatno tvoj prvi film. Kako si doživio redatelja na snimanju?

Matija: Martin je sjajan kao redatelj. Imao je kontrolu nad cijelom ekipom, uključujući i glumce. Govorio nam je sve što moramo znati. Ako mi u nekoj od scena nešto nije bilo jasno, pitao sam ga. Sve je dobro prošlo.

Martin: Tijana Zinajić bila je odgovorna za pripremu glumaca. Puno smo radili prije snimanja, pa su glumci na snimanje došli spremni. Razgovarali smo i o atmosferi i vremenu u kojem se odvija priča. To im je također pomoglo da se lakše naviknu na svoje likove, jer je to bilo potpuno novo za mlade glumce.

Kako si doživio prvi dan snimanja?

Matija: Koliko se sjećam, Martin mi je savjetovao da to ne uzimam suviše ozbiljno. To je posao koji svakodnevno obavlja nekoliko milijuna ljudi na svijetu. Rekao sam sam sebi da neću biti nervozan. Opustit ću se i pokušati učiniti ono što mi kažu. Nije mi bilo preteško. Promatrao sam cijelu ekipu jer me jako zanimao postupak nastanka filma, što je nečiji posao i kako je netko uključen u snimanje.

Što je općenito najvažnije u odnosu između redatelja i glumca, jer su oboje najvažniji i bez njih nema filma?

Matija: Slušali smo sličnu glazbu. Kad se u nečemu ne bismo složili, sredili bismo to, na primjer, uz Metallicu.

Martin: Često slušam glazbu. Radim sebi glazbenu podlogu. Svoje osjećanje si mogu si pojasniti uz glazbu. Odaberem pjesmu koja odgovara određenom raspoloženju – ljutnji ili žalosti, na primjer. Kad ne nalaziš prave riječi, glazbom je lakše opisati osjećaj. Kažeš: Pokušaj naći osjećaj u toj pjesmi. Meni je tako mnogo lakše. Tako razgovaram s direktorom fotografije. Nakon toga sam i s Matijom počeo razgovarati na taj način. Ako se ne možeš pravilno izraziti, kroz glazbu je lakše.

Na kraju, recite mi, što ste naučili jedan od drugog?

Matija: Martin me naučio mnogo o režiji. Jednog dana volio bih postati i redatelj. Ovo je iskustvo bilo vrlo dobro za mene i za moj razvoj. Dobio sam ideje kako bih mogao početi snimati projekte u budućnosti. Zahvalan sam mu na ljetu koje smo proveli zajedno. Mnogo me naučio i mislim da od njega mogu naučiti još štošta.

Martin: Zgodno je što je film jednim dijelom autobiografski. Gledao sam ga i razmišljao o sebi, kakav sam bio. Proživljavate neke stvari iz prošlosti. Za mene je to također bio skok u prošlost. Možda je i to također dodalo drugačiju atmosferu u film. Zbog toga je iskustvo bilo zanimljivo.

Matija: Bio je to poseban osjećaj. U filmu sam zapravo igrao Martina i promatrajući ga, razmišljao sam kako bi on postupio u određenoj situaciji. To je ono što sam pokušavao uhvatiti.

1. RADNI LIST - REDOSLIJED SCENA

Svaka slika predstavlja jednu filmsku scenu. Postavite slike ispravnim redoslijedom kojim su se odvijale scene u filmu. Ispunite tablicu upisujući slova koja su upisana pokraj slike.

1	2	3	4	5	6	7	8

A

B

C

D

E

F

G

H

2. RADNI LIST - OPIŠITE SCENE U FILMU

Skup pojmova opisuje sadržaj scene u filmu. U tablicu napišite slovo slike iz prethodnog zadatka koja označava pojedinu scenu navedenim skupom pojmova. Opišite svaku scenu upotrebljavajući pojmove u tablici.

Zašto su ove scene važne u filmu?

POJMOVI	SLIKA
- odigrati utakmicu - razočaranje	
- pasti u vodu - spoznati istinu	
- lagati - pozvati na izlet	
- vrpeljiti se u autu - ljubomora	
- ukradeni automobil - izazvati nesreću	
- prskati se vodom - zabava	
- trčati - ostati sam	
- čuti lošu vijest - odlazak u inozemstvo	

Rješenja

1. POSTAVITE SLIKE ISPRAVNIM REDOSLIJEDOM

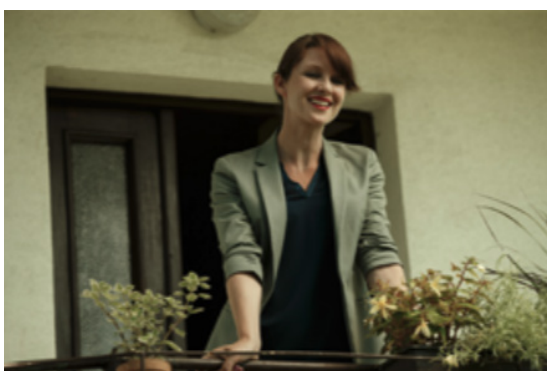
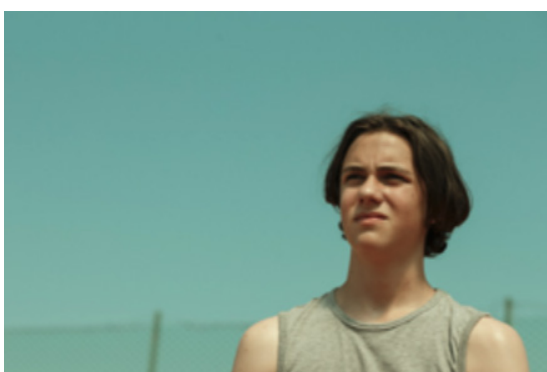
1	2	3	4	5	6	7	8
E	F	H	A	D	C	G	B

2. OPIŠITE SCENE U FILMU

POJMOVI	SLIKA
- odigrati utakmicu - razočaranje	A
- pasti u vodu - spoznati istinu	G
- lagati - pozvati na izlet	C
- vrpeljiti se u autu - ljubomora	F
- ukradeni automobil - izazvati nesreću	H
- prskati se vodom - zabava	E
- trčati - ostati sam	B
- čuti lošu vijest - odlazak u inozemstvo	D

3. RADNI LIST - FILMSKI LIKOVI

Ispod svake od slika napišite ime lika: Klemen, Peter, Sonja, Jana, Gregor, Alma, Miro, Andrej. Opišite svakoga od njih (izgled, karakter, iz kojeg okruženja dolazi, kakav odnos ima s drugima).

4. RADNI LIST - FILMSKI DIJALOG

A: POSTAVITE PRIZOR U FILMSKU PRIČU

U kojem se dijelu filma pojavljuje sljedeći prizor? Što se dogodi prije ovog prizora, a što nakon njega?

B: UPOTRIJEBLJENE RIJEČI

Koje su riječi upotrijebljene u ovoj sceni?

Označite riječi koje su izgovorene u sceni.

☐ praznici	☐ pogledati unutra	☐ gladan
☐ vještica	☐ hladno	☐ piće
☐ sunce	☐ tulumariti	☐ biti u redu

C: ISTINA ILI NE?

Ako rečenica nije istinita, ispravite kako treba.

REČENICA	istina	neistina	ispravak
a) Petru je drago što Klemen ide s njim.			
b) Klemen ne želi ući u napušetnu kuću.			
c) Sonja je uvjerena da je tamo netko tulumario.			
d) Jani se sviđa Sonja i daje joj kompliment.			
e) Klemen pita Janu je li sretna.			

Rješenja

A: POSTAVITE PRIZOR U FILMSKU PRIČU

Uoči scene u napuštenoj kući Klemen, Peter, Sonja i Jana jedu sendviče na obali rijeke. Sonja se potom svuče i zakorači u vodu. Smoči se. Klemen je fascinirano promatra i Jana to primijeti. Kad Sonja predloži Petru da odu pogledati napuštenu kuću koja se nalazi u blizini, Klemen ih slijedi i potpuno zaboravlja da je Jana s njima. Peter nije sretan što ga Klemen prati, ali Sonji to ne smeta. Prilikom posjeta napuštenoj kući postaje jasno da Jana ne podnosi Sonju. Janina reakcija zbuni Klemena. Nakon scene u kući, grupa odvesla do vodopada, gdje će Jani prekipjeti i otkrit će Klemenov stvarni razlog odlaska na izlet.

B: UPOTRIJEBLJENE RIJEČI

praznici	X pogledati unutra	gladan
X vještica	hladno	piće
sunce	X tulumariti	X biti u redu

C: ISITNA ILI NE?

REČENICA	istina	neistina	ispravak
a) Petru je drago što Klemen ide s njim.		X	Peter je ljut što ga Klemen prati
b) Klemen ne želi ući u napuštenu kuću.		X	Klemna zanima kakva je kuća iznutra.
c) Sonja je uvjerena da je tamo netko tulumario.	X		
d) Jani se sviđa Sonja i daje joj kompliment.		X	Jana ne podnosi Sonju.
e) Klemen pita Janu je li sretna.		X	Klemen pita Janu je li s njom sve u redu.

ISPIS DIJALOGA

PETER: Ne moraš nas cijelo vrijeme pratiti, Klemen.

SONJA: Pusti ga, u redu je.

SONJA: Da pogledamo unutra?

KLEMEN: Hajdemo.

SONJA: Ovdje je netko tulumario. Možda su nekakvi sotonisti.

JANA: Možda su htjeli spaliti neku vješticu.

SONJA: Da, ako još postoje.

JANA: Mislim da postoje.

PETER: Idemo dalje.

SONJA: Da, idemo.

KLEMEN: Jesi li dobro?

JANA: Mhm.

5. RADNI LIST - ANALIZA SEKVENCE

Poveznica na isječak: <https://vimeo.com/516640688/ca42f0a9bf>

Tablica u nastavku sadrži najvažnije kadrove iz sekvence. Pokraj svakog kadra nalaze se pitanja koja učenike usmjeravaju u analizi sekvence.

Prije početka analize dobro bi bilo upoznati se s definicijama pojmova scena, sekvenca i filmski planovi. Možete ih pronaći na stranicama [Filmska enciklopedija](#).

Scena: <https://filmska.lzmk.hr/natuknica.aspx?ID=4620>

Sekvenca: <https://filmska.lzmk.hr/natuknica.aspx?ID=4689>

Filmski planovi: <https://filmska.lzmk.hr/natuknica.aspx?ID=4090>

Razmislite, koje scene čine sekvencu. Pojmove označene zvjezdicama potražite u Filmskoj enciklopediji.

Nakon prvog gledanja sekvence, podijelite učenicima tablicu u nastavku (list presavijte tako da se ne vide odgovori).

Pročitajte pitanja i pogledajte odlomak onoliko puta koliko je potrebno za sve odgovore.

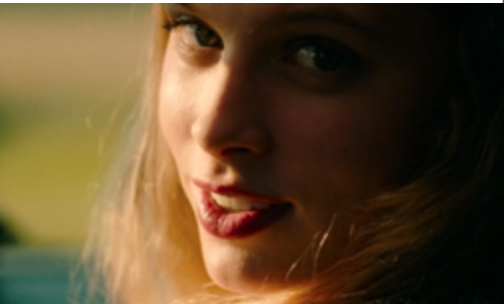

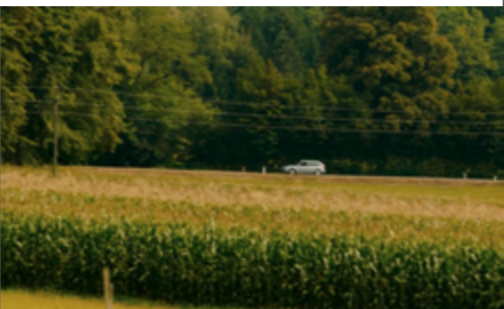
Obratite pažnju na duže kadrove koji sadrže pokrete kamere.

Odgovorite usmeno, a potom i pismeno.

	SLIKA	PITANJE	MOGUĆI ODGOVOR
1		<ul style="list-style-type: none"> - Opišite kadar - Koji je plan upotrijebljen? - Koji je kut snimanja upotrijebljen?	<p>U snimci vidimo kako automobil ulazi u kadar. To je statični kadar u kojem se upotrebljava polutotal*. Snimljen je iz gornjeg rakursa*.</p>
2		<ul style="list-style-type: none"> - Opišite kadar - Koji je plan upotrijebljen? - Kako se osjeća Klemen?	<p>U snimci se Klemen osvrće oko sebe. Nije mu jasno zašto je Peter zaustavio automobil. Klemen je iznenađen kad ugleda nekoga koga nije očekivao. Klemen je snimljen u bliskom planu*.</p>

3		<ul style="list-style-type: none"> - Opišite kadar - Koji je plan upotrijebljen na početku snimke, a koji na kraju? - Kako se kamera kreće? 	<p>Sonja se spusti do automobila. Nasloni se na prozor i poljubi Petra. Klemnu je neugodno i skrene pogled. Snimka počinje polutotalom*, a završava s Klemenom u polubliskom planu. Kamera se kreće u lijevu stranu kako bi se prikazao Petrov auto i osobe u njemu.</p>
4		<ul style="list-style-type: none"> - Opišite kadar - Koji je plan upotrijebljen? - Što se događa u pozadini kadra? 	<p>Klemen izađe iz auta i sjedne na stražnje sjedalo. Sonja sjedne naprijed. U snimci je upotrijebljen američki plan ili ameriken*. U pozadini vidimo dvije osobe koje igraju nogomet.</p>
5		<ul style="list-style-type: none"> - Opišite kadar - Koji je plan upotrijebljen? - U kojem se smjeru kreće auto? 	<p>Petrov automobil vozi po cesti. Kadar je snimljen u polutotalu*. Auto se kreće prema nama, slijeva nadesno.</p>
6		<ul style="list-style-type: none"> - Opišite kadar - Koji je plan upotrijebljen? - Gdje je postavljena kamera? 	<p>Peter vozi auto dok ga Sonja s ljubavlju miluje po ruci. Klemen sjedi na stražnjem sjedalu i promatra što se događa. Kadar je snimljen u srednjem planu*. Kamera je postavljena na krovu automobila i usmjerena prema vozaču.</p>

7		<ul style="list-style-type: none"> - Opišite kadar - Koji je plan upotrijebljen? - Tko gleda Sonju? 	<p>U kadru Sonja zaljubljeno gleda u Petra. Kadar je snimljen u krupnom planu*. Snimljen je tako da djeluje kao da je subjektivni Klemenov pogled.</p>
8		<ul style="list-style-type: none"> - Opišite kadar - Koji je plan upotrijebljen? - Tko je najvažniji u kadru? 	<p>Klemen sjedi na stražnjem sjedalu i promatra Sonju koja sjedi naprijed. Kadar je snimljen u polubliskom planu*. Iako su u kadru dvije osobe, naša je pažnja usmjerena na Klemena, koji je izoštren, dok se Sonja vidi neoštro.</p>
9		<ul style="list-style-type: none"> - Opišite kadar - Koji je plan upotrijebljen? - Kako snimka počinje i kako završava? 	<p>U snimci Sonja miluje Petra po ruci, zatim se okrene prema Klemenu i osmjehne mu se. U kadru vidimo detalj Sonjine ruke, a potom i njezin krupni plan*. Kadar počinje na Sonjinoj ruci, a zatim kamera švenka* na njezino lice.</p>
10		<ul style="list-style-type: none"> - Opišite kadar - Koji je plan upotrijebljen? - Kako se Klemen osjeća? 	<p>U snimci Klemen promatra Sonju. Zatim pogleda u stranu, ali ubrzo opet vrati pogled na nju. Kadar je snimljen u bliskom planu*. Klemen je zbunjen, neugodno mu je.</p>
11		<ul style="list-style-type: none"> - Opišite kadar - Koji je plan upotrijebljen? - Kako se kamera kreće? 	<p>Petrov automobil kreće se cestom. Kadar je snimljen u totalu*. Kamera prati vožnju automobila i švenka ulijevo.</p>

O PRODUKCIJI

Producenti i partneri

Bela film u koprodukciji s kućama: Quasar (Italija), Studio dim (Hrvatska), RTV Slovenija i RAI Cinema

Sufinancijeri: Slovenski filmski center, FVG Audiovisual Fund, Hrvatski audiovizualni centar, Kreativna Europa – Media program, Re-Act, Hrvatska Radio Televizija

Tehnička podrška: FS Viba film

Prodajni agent: Intramovies (Italija)

Distributer u Sloveniji: Fivia

Distributer u Hrvatskoj: Pari Pikule

Tehnički podaci

Trajanje: 98 min

Format: DCP, boja, 25fps, 1:1,66, 5.1

Jezik: slovenski

Godina produkcije: 2019

Glavne lokacije snimanja

- Općina Metlika:
  - različite lokacije u gradu Metliki i okolici
  - selo Otok
  - kupalište Metlika
  - različite lokacije na obali rijeke Kupe (Kolpa)
- Pobrežje u Beloj krajini (zabava pokraj rijeke)
- selo Mišinci u Hrvatskoj (napuštena kuća)
- Mengeš (dom zdravlja)
- Domžale (teniski mečevi)
- Škofljica (vožnja automobilom)
- Ivančna Gorica (srednja škola, odvjetački ured)
- Grosuplje (sud)
- Stična (Janina soba)

Vremenski tijek realizacije

2011: Početak pisanja scenarija

2015 - 2017: Razvijanje vizualnog koncepta i financiranje

2017 - jesen: Audicije za glavne uloge

2018 - proljeće: Pripreme za snimanje

2018 - ljeto: Snimanje

2018. - 2019.: Postprodukcija

2019. - jesen: Međunarodna premijera u Rimu

2020. - proljeće: Kinodistribucija u Sloveniji

2021. - zima: Kinodistribucija u Hrvatskoj

Poveznice

- belafilm.si/seznam-filmi/ne-pozabi-dihati/
- Facebook: [@nezaboravidisati](https://www.facebook.com/nezaboravidisati)
- Instagram: [@nezaboravidisati](https://www.instagram.com/nezaboravidisati)
- belafilm.si
- martinturk.net

Pedagoški material namijenjen je za besplatnu upotrebu učiteljima, roditeljima, stručnim djelatnicima i mentorima te gledateljima svih dobi koji žele dublji razgovor o filmu.

Impresum: Ne zaboravi disati / Pedagoški material / Autori: Matic Majcen (Ljeto, odrastanje i povratak u prošlost u filmu Ne zaboravi disati), Andrej Šprah (Ne zaboravi disati), Anže Grčar, Andraž Žigart, Helena Šukljan (intervju) / Jezikovni pregled: Mojca Hudolin / Prijelom: Mirna Murn / Prijevod na hrvatski: Vesna Andree Zaimović / Lektura: Dunja Aleraj Lončarić, Tekstura / Fotografije: Željko Stevanić
© Bela film, 2020, www.belafilm.si, info@belafilm.si